

A gyermekkorból hozott szabadságvágy és a háborús élmények azonban továbbbűzték egy olyan életforma felé, melyben az irodalom csak másodlagos szerepet kaphatott, a hivatásos forradalmár mozgalmi életébe. A Tanácsköztársaság idején az újpesti fegyveres erők politikai biztosa, majd a bukás után Bécsbe emigrál, később Kárpát-Ukrajnában titkos pártmunka következik és aztán újra Bécs, 1923-ban a Szovjetunió fogadja be, és itt, emigrációban, sokféle művelődési munkakör betöltése közben írja meg legismertebb műveit. A szovjet írószövetség egyik titkára, a Proletárírók Világszervezetének főtitkára, szovjet irodalmi folyóiratok szerkesztőbizottságának tagja ebben az időben, közben *Ég a Tisza* c. háromkötetes regényében állított emléket az 1918—19-es forradalmaknak, itt írta a Kárpáti rapszodiát is, mely később 13 kiadásban jelent meg Magyarországon, külföldön pedig 16 nyelven; és ebben az időben írta novelláinak, kisregényeinek egész sorát. Alkotó korszakába újra belerobban a háború, önkéntesként jut el az őrnagyi rangig. 1944-ben Lembergben kezdi szerkeszteni a *Magyar Újságot*, mely aztán itthon *Új Szó* címmel jelenik meg.

A háború élményanyagát további műveiben ábrázolja, a *Fegyvert és vitézt*

éneklek és a *Vígszínházi csata* elbeszéléseiben és a magyar hadifoglyokról szóló, *Honfoglalás* című előlégében. Óriási energiával — évekken át szerkesztette az *Irodalmi Újságot* is —, bár már nem volt fiatal, a hazatérés és az építés lendülete megőrizte tetterejét, két ízben kapott Kossuth-díjat, több kötetben jelentette meg elbeszéléseit, cikkeket és anekdotáit. Híres anekdota-mesélő volt, személyes vonzásához hozzátartoztak elmaradhatatlan, kifogyhatatlan történetei, melyek annyiféle változatban keringtek. Rhapszodosz-i lényével jellegzetes alakja volt a magyar irodalmi életnek — azzá tette jóindulata, segítőkészsége is —, míg csak betegsége visszavonulásra nem kényszerítette. Egy évtizedet töltött betegágyban („matrac-sírban”, ahogy Heine mondta egykor), tevékeny lényé még itt is felvette a küzdelmet, megírta *A 339-es szoba* c. vallomást kórházi élményeiről. Aztán már csak az előszó maradt, és az is elhalkult, a magyar szocialista realista regény megteremtője csöndesen pihent meg harcos életútja végén.

Műveinek felsorolását megtaláljuk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nekrológ-bibliográfiájában, életművének méltatásával együtt. (B.)